Kirjallinen lausunto
Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018

Naisasialiitto Unioni kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi koskien tasa-arvovaltuutetun kertomusta eduskunnalle.

Tasa-arvovaltuutetun kertomus on kattava ja laaja raportti sukupuolten tasa-arvon tilasta Suomessa. Naisasialiitto Unioni on ilahtunut kertomuksen laaja-alaisuudesta ja valtuutetun rohkeudesta nostaa esillä myös muita kuin suoraan tasa-arvolakiin liittyviä kysymyksiä. Olemme yksimielisiä kaikkien valtuutetun kertomuksessa esittämien suositusten kanssa. Haluamme kuitenkin nostaa esille muutaman kertomuksen teeman, joita esittelemme alla tarkemmin.

Tasa-arvovaltuutettu nostaa jo johdannossa esille tasa-arvotyön riittämättömät resurssit. Tasa-arvon edistymisen nykyistä suuremmat resurssit tasa-arvovaltuutetulle olisivat tarpeelliset, jotta valtuutettu voisi tarkastella tasa-arvon tilaa laajemmin. Nykyisellään tasa-arvovaltuutetun resurssit menevät pitkältä työelämän syrjintätapauksiin puuttumiseen.

Naisasialiitto Unioni kannattaa uuden samapalkkaisuusohjelman laatimista. Unioni tukee tasa-arvovaltuutetun näkemystä siitä, että jos samapalkkaisuusohjelma toteutetaan, niin siihen tulee ottaa liittotaso mukaan. Samoin Unioni tukee valtuutetun vaatimusta palkka-avoimuuden lisäämisestä. Palkka-avoimuus on tärkeimpiä keinoja edistää samapalkkaisuutta, sillä se tuo esille piilossa olevaa epätasa-arvoa.

Työelämän segregaation purun tulee lähteä varhain. Tähän on lääkkeenä sukupuolisensitiivinen varhaiskasvatus. Naisasialiitto Unioni on kouluttanut varhaiskasvattajia sukupuolisensitiivisyydestä hankerahoituksella jo vuodesta 2010. Sukupuolisensitiivisyys opettaa kriittisyyttä stereotyyppisiä sukupuolirooleja ja työnjakoja kohtaan. (www.tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi)

Tasa-arvovaltuutetun tavoin Naisasialiitto Unioni pitää perhevapaiden uudistamista tärkeimpänä työelämän tasa-arvon edistäjänä. Naisasialiitto Unioni on ajanut yhdessä muiden naisjärjestöjen ja tasa-arvotoimijoiden kanssa jo vuosia vanhempainvapaiden jakamista 6+6+6 –mallin mukaisesti (Elomäki ja Ylöstalo, 2017). Perhevapaiden uudistaminen on seuraavan vaalikauden tärkeimpiä tasa-arvotavoitteita. Perhevapaat, ja jo pelkkä riski niille jäämisestä, vaikuttavat naisten työuraan negatiivisesti. Vastentahtoiset osa-aikaiset ja määräaikaiset työsuhteet ovat naisilla miehiä yleisempiä. Määräaikainen työ on yleistä varsinkin naisilla, jotka ovat ns. perheenperustamisiässä. (Tilastokeskus, 2018.)

Perhevapaiden uudistaminen linkittyy myös raskaussyrjintään. Raskaussyrjinnän kielto on yksi tasa-arvolain keskeisiä toimia. Silti raskaussyrjintä työllistää tasa-arvovaltuutettua edelleen runsaasti. Perhevapaiden tasaisempi jakautuminen vähentäisi työnantajien näkökulmasta naisten riskiä jäädä pitkille perhevapaille.

Tasa-arvovaltuutetun tavoin Naisasialiitto Unioni katsoo, että subjektiivista oikeutta kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen tulee tarkastella sukupuolten tasa-arvon kysymyksenä sekä naisten työmarkkina-aseman kannalta. Oikeuden rajaaminen vaikeuttaa naisten työmarkkinoille paluuta sekä

hankaloittaa pätkä- ja osa-aikatyöntyöntekijöiden asemaa. Yhdymme valtuutetun vaatimukseen kokopäiväisen päivähoito-oikeuden palauttamisesta. Näin perheet pystyvät tekemään omaan elämäänsä parhaiten sopivan ratkaisu.

Kaikkien lakiesitysten sukupuolivaikutukset tulisi arvioida. Valtuutettu korostaa tämän olevan merkityksellistä erityisesti työelämää koskevien lakiesitysten kohdalla. Hän nostaa esimerkiksi kauppojen aukioloaikojen vapauttamisen ja sen, että vapauttaminen on lisännyt vuorotyötä kaupan alalla sekä tehnyt työn ja perheen yhteensovittamisen vaikeammaksi alan työntekijöille.

Pidämme tervetulleena, että viime vuosina oppilaitosten kanssa tehtävä yhteistyö on korostunut tasa-arvovaltuutetun toiminnassa. Tasa-arvovaltuutettu on suositellut, että oppilaitoksella tulisi olla selkeä seksuaalista häirintää ja sukupuolen perusteella tapahtuvaa häirintää koskeva ohjeistus. Seksuaaliseen häirintään oppilaitoksissa tulisi Naisasialiitto Unionin mielestä puuttua huomattavasti nykyistä tehokkaammin. Ohjeistus on tässä tärkeä alku. Ohjeistuksen lisäksi tarvitaan myös laajempia toimia. Suomen ratifioiman Istanbulin sopimuksen 14 artikla edellyttää seuraavaa: ” Osapuolet toteuttavat tarvittaessa asianmukaiset toimet, joilla virallisiin opetussuunnitelmiin kaikilla koulutustasoilla sisällytetään oppilaiden kehitystasoon sovitettua opetusmateriaalia, joka käsittelee esimerkiksi naisten ja miesten välistä tasa-arvoa, kaavamaisista käsityksistä vapaita sukupuolirooleja, keskinäistä kunnioitusta, väkivallatonta ristiriitojen ratkaisemista henkilösuhteissa, sukupuoleen”.

Tasa-arvovaltuutettu nostaa esille translain kiireellisen uudistamisen tarpeen. Myös Naisasialiitto Unioni pitää nykyisen translain vaatimusta lisääntymiskyvyttömyydestä yhtenä Suomen suurimpana ihmisoikeusloukkauksena. Samoin pidämme kiireellisenä puuttua intersukupuolisten lasten lääketieteellisesti tarpeettomaan sukuelinkirurgiaan.

Naisasialiitto Unioni pitää erittäin tärkeänä, että valtuutettu nostaa naisiin kohdistuvan väkivallan näkyvästi esille kertomuksessaan. Kansainvälinen naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen sopimus, eli nk. Istanbulin sopimus tuli Suomen osalta voimaan vuonna 2015. Sopimuksen toimeenpanosta on tehty suunnitelma, mutta ei ole varattu omaa rahoitusta tai muuta resursointia. Suomi ei myöskään ole pannut kansallisesti toimeen joitakin sopimuksen velvoitteita, kuten raiskauksen tunnusmerkistön määrittelemistä suostumukseen perustuvaksi. Istanbulin sopimus myös edellyttää rikoslain muuttamista niin, että raiskaus määritellään suostumuksen puutteen kautta.

Naisasialiitto Unioni on pitkään ajanut lähisuhdeväkivallan jättämistä sovittelutoiminnan ulkopuolelle. Tasa-arvo- ja ihmisoikeusjärjestöt jättivät aiheesta vetoomuksen ministeri Saarikolle joulukuussa. (http://www.naisunioni.fi/lahisuhdevakivallan-sovittelussa-vakavia-riskeja-uhrin-kannalta-jarjestot-jattivat-kannanoton-saarikolle/)

Rikosoikeudellisesti vihapuhe nähdään väkivallalla uhkaamisena tiettyyn ryhmään kuulumisen perusteella. Tunnusmerkistössä ei kuitenkaan huomioida sukupuolta vastaavana perusteena. Tasa-arvovaltuutettu nostaa tämän esille muutettavana epäkohtana. Naisasialiitto Unionin näkemyksen mukaan sukupuoli tulee ottaa mukaan vihapuheen tunnusmerkistöön rikoslaissa.

Lisätiedot:

Milla Pyykkönen
Pääsihteeri, Naisasialiitto Unioni
0407739632
paasihteeri@naisunioni.fi